

MUZEJ “ALIJA IZETBEGOVIĆ” – SVEJDOČANSTVO ZA BUDUĆNOST

Abstrakt: Niti su Vratničke kapi-kule Ploča i Širokac, niti je Alija Izetbegović znao svoju sudbinu. Ponajmanje su znali da će imati težak i mukotrpan život i da će, jednog dana, Alija Izetbegović dati život ovim kamenim zaštitnicama. Kule su živjele svoj život, a Alija svoj, svaki u svom vremenu protkan ratovima, borbom, patnjom... ali su, ipak, na kraju, spojeni da, u miru, posvjedoče o zajedničkom cilju odbrane i slobode. Muzej “Alija Izetbegović”, koji je star tek godinu dana, u simbiozi sudbine dvaju kapi-kula i osobe koja je na ovim prostorima opečatila dvadeseto stoljeće, poruka je i putokaz budućim generacijama.

Gljučne riječi: Alija Izetbegović, muzej, odbrana, sloboda, kapi-kule, Šehidsko mezarje, muslimani, Bosna i Hercegovina.

KAPI-KULE: ZAŠTITNICE I BRANITELJICE

Same vratničke kapi-kule u kojima je smješten Muzej, danas predstavljaju spomenike koji datiraju još iz perioda osmanske carevine. Kule su nastale iz potrebe, zbog zaštite građana od eventualnih napada kakav se desio nakon upada zloglasnog Eugena Savojskog u Sarajevo. Sarajevo je preživjelo niz zlih sudbina, ali jedno od najvećih razaranja doživjelo je 1697. godine kada je zloglasni austrijski feldmaršal princ Eugen Savojski 23. i 24. oktobra popalio i opljačkao ovaj grad. Iskoristivši slabost tadašnje bosanske vojske ovaj vojskovođa je Sarajevo pretvorio u prah i pepeo, zapalivši preko 2.000 raznih objekata, uništivši preko 120 džamija, poubijavši većinu njihovih imama i mujezina, te izživljavajući se na bespomoćnim ženama i djeci. Imajući u vidu ovo loše iskustvo nesagledivih posljedica, bilo je neophodno

pristupiti snažnijem osiguravanju grada, u najmanju ruku njegovog rezidencijalnog dijela, a to je tada bio Vratnik. Godine 1727. tadašnji bosanski valija, Ahmet-paša Rustempašić Skopljak, izdao je naredbu o utvrđivanju grada Sarajeva. Po prvi i posljednji put u historiji Sarajeva dešava se utvrđivanje grada putem izgradnje odbrambenog zida.

Kameni bedem spaja kulu Ploča sa kulom Širokac, 2008. godina

Radovi oko izgradnje zida nisu bili nimalo jednostavni, cjelokupno područje (današnjeg) Vratnika bilo je neophodno opasati kamenim zidom koji je kako je sam Ahmet-paša rekao morao biti “*jedan sahat hoda dug, debeo dva aršina, visok devet aršina*”, a uz njegovu strukturu morale su postojati kapije za prolaz građana. Pored toga što su te kapije služile kao prolaz, neophodno je bilo da na njima bude postavljena straža koja će kontrolirati ulaz i izlaz stanovnika vratničkih mahala, te na taj način sprečavati eventualne upade uljeza ili zlonamjernika. Tako su izgrađene tri kamene ljepotice: Višegradska kapi-kula, i kapi-kule Ploča i Širokac. Kamenim bedemom i stražom na njemu, za žitelje utvrde obezbijedio se siguran i miran privatni život. Pored straže koja je mogla spriječiti eventualne pojedinačne upade u naselje, morale su se osigurati i same zidine i šira oblast oko njih od mogućih napada vojske ili većih naoružanih skupina. Tako je vojna sila u vidu artiljerije imala zadatak da topništvom osigura prilaz bedemu sa svih mogućih strana. U tu svrhu, uz bedem i tri kapi-kule, izgrađeno je i pet tabija. Najznačajnije su danas Bijela i Žuta tabija.

Ovaj izuzetno zahtjevan građevinski poduhvat morao je biti dobro organiziran i savršeno isplaniran. Također je pored svoje funkcije – a što je

karakteristično za skoro sve građevine iz osmanskog perioda kod nas – ova utvrda morala odisati i posebnom ljepotom. S jedne strane ta ljepota joj je trebala biti poseban pečat, a s druge strane ona je pripisivana graditelju, njegovoj posebnoj sposobnosti i osjećaju za estetiku. Iz tog razloga Ahmet-paša je za izgradnju bedema sa kulama i tabijama angažirao čak pet tvrđavskih zidara iz Dubrovnika koji su svojim posebnim znanjem i umijećem vodili građevinske radove. Mukotrpní radovi nekoliko puta su se prekidali, ali su uspješno okončani 1739. godine. Višegradska kapija, dijelovi bedema, Bijela i Žuta tabija, te kapi-kule Ploča i Širokac i danas svjedoče o historiji i sudbini bosanske države. Posebnu ulogu ovdje zauzimaju posljednje dvije navedene kule koje uz Šehidsko mezarje "Kovači" nastavljaju svoju i otvaraju jednu novu priču.

ŠEHIDSKO MEZARJE "KOVAČI": CIJENA SLOBODE

Kapi-kule i Muzej "Alija Izetbegović" skoro da je i nemoguće prikazati barem bez kraćeg opisa područja na kojem danas žive ovi spomenici. U najmanju ruku, izostavljanjem podataka o Kovačima i mezarju na njima oskrnavila bi se cjelokupna priča i osakatilo bi se prikaz istine o historiji. Ulica Kovači danas je, pored Čekrekčijine džamije, poznata po mezarju koje se nalazi u njenom vrhu. U popisu bosanskog sandžaka iz 1515/1516. godine u ovom dijelu Sarajeva spominje se Mahala Mekabir (Mezaristan), što govori o tome da je ovo mezarje jedno od najstarijih u Sarajevu. Na ovom mezarju sačuvani su i nišani koji po načinu na koji su obrađeni ukazuju na to da potiču čak iz XV stoljeća. Na njemu se nalazilo devet parcela ispresijecanih putevima, od čega su četiri parcele ekshumirane i prenesene na Grlića brdo.

Samo mezarje na Kovačima bilo je poznato i po predajama vezanim za Žutog hafiza koja kaže da će ukoliko se prođe pored njegovog mezara, a ne prouči se Fatiha pred njegovu dušu, onoga ko to nije učinio, snaći nevolja. Ovaj hafiz, koji je nadimak dobio po svojoj boji lica, zvao se Hasan-efendija i ukopan je na mezarju Kovači. Tokom komunističkog režima u Bosni i Hercegovini, dio mezarja je oskrnavljen, jer su vlasti na njemu napravile igralište. Ipak, sudbina ovog mezarja tokom devedesetih godina prošlog milenija se mijenja i ovo mezarje, koje se do tada nalazilo između ulica Jekovac i Širokac, sada se proširuje i u svoje okrilje prima građane Sarajeva koji su u borbi poginuli od neprijateljskih granata i metaka u toku agresije. U tom teškom periodu za Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu ovdje se ukopavaju najveći borci i sinovi domovine, te se od tog perioda ovo mezarje naziva Šehidsko mezarje.

Nakon agresije, mezarje na Kovačima je reaktivirano i na njegovoj parceli br. 3. do danas je ukopano oko 1.500 šehida¹. Posljednja želja Alije Izetbegovića bila je da bude pokopan uz one koji su svoj život dali za slobodu Bosne i Hercegovine, te tako kao Vrhovni komandant Armije Bosne i Hercegovine, on ostaje uz svoje borbe na Šehidskom mezarju "Kovači".

ALIJA IZETBEGOVIĆ: PRIČA O BOSNI

Ukoliko se u kontekst ne bi stavljala imena i kada ne bismo znali o kome je riječ, mislili bismo, da kada čitamo biografiju Alije Izetbegovića, da čitamo priču o Bosni. I jedna i druga priča prožete su mukama, borbom i na kraju pobjedom. Kada je kao mali dječak od tri godine sa ocem Mustafom i majkom Hibom, te svoje tri sestre i mlađim bratom iz rodnog Bosanskog Šamca doselio u Sarajevo, te davne 1928. godine svijet mu je bio jednostavan kao i svoj ostaloj djeci. Ni on ni njegovi roditelji nisu mogli ni slutiti da će ovaj mali dječak jednog dana postati predsjednik.

Alija se upisao na Prvu mušku gimnaziju u kojoj je maturirao u jeku drugog svjetskog rata 1943. godine. Tokom pohađanja Gimnazije, Izetbegovićev način razmišljanja, ipak se razlikovao od razmišljanja mnogih njegovih profesora koji su velikim dijelom bili skloni komunističkoj ideologiji. Smatrajući vjeru nazadnom i podržavajući tezu da je vjera "opijum za narod" komunistička ideologija bila je neprihvatljiva za mladog Izetbegovića. Njegova misao ipak nije bila isključiva. On, za razliku od komunista, nije imao jednostran pogled na svijet, te je tako za njega nauka bila kompatibilna sa vjerom. U svemu je Izetbegović tražio uzročno-posljedičnu povezanost, te je svoj pristup nauci i životu podvukao stavom da mu se "Svemir bez Boga činio potpuno besmislenim". Sam taj pristup životu u kojem je vjera dodatna vrijednost, a ne ograničavajući faktor razvoja pozitivne ličnosti, Alija Izetbegović je ostvarivao svojim aktivnim radom u "Mladim muslimanima", još od 1941. godine. Već u tom periodu Alija je koračao srednjim putem. Za vrijeme drugog svjetskog rata Bosna i Hercegovina bila je okupirana od strane NDH². Borbu za oslobođenje od ove vlasti, između ostalih, vodili su komunisti i partizanske borbene jedinice.

Mladi Izetbegović je već tada bio pod velikim pritiskom da se prikloni jednoj od ovih opcija. To je izbjegavao u najvećoj mogućoj mjeri, jer

---

¹ Šehid (ar.) – borac koji je poginuo na Allahovom putu; u bukvalnom prevodu šehid = žrtva.

² Nezavisna Država Hrvatska.

su aktivnosti "Mladih muslimana" bile orijentirane ka islamskoj ideološkoj izgradnji, zagovarajući odbijanje isključivosti, a pogotovo komunističke i fašističke. Definirajući svoj program kao antifašistički i antikomunistički, mladomuslimani su se tokom drugog svjetskog rata orijentirali ka konkretnom radu u pružanju pomoći bosanskim izbjeglicama širom Bosne i Hercegovine. Alija je bio zagovornik požrtvovanog rada i odgovornosti i nije se htio izdizati na plemićke razine udaljavajući se od stvarnih potreba društva. Taj svoj stav podcrtao je izjavom da "mi živimo za islam, a hodže žive od islama".

Njegove izjave, rad i aktivnosti nisu ostale nezapažene od komunističke vlasti, te će Alija zbog svog mišljenja i djela po prvi put morati otići u zatvor 1946. godine, gdje će odležati kaznu od tri godine. Ipak, kako je i sam rekao iz tog zatvora izašao je jači nego kada je u njega ušao. Nakon izlaska iz zatvora Alija Izetbegović se ženi djevojkom Halidom Repovac sa kojom dijelio mnoge lijepe trenutke za vrijeme rata. U tom braku će kasnije dobiti i troje djece: Lejlu, Sabinu i Bakira. Neslomljenog duha, Alija nastavlja svoj život i pored porodičnih i poslovnih aktivnosti on nadograđuje svoje formalno i neformalno obrazovanje. Zadivljujuća je činjenica da je prije odlaska u zatvor započeo pisanje knjige *Islam između Istoka i Zapada* koju će, kasnije, dopuniti i objaviti na engleskom jeziku, u Kanadi. Pored svih obaveza, uspijeva i da 1960. godine napravi nacrt jednog od svojih najpoznatijih djela, *Islamske deklaracije*, a 1970. godine polazi mu za rukom da to djelo i objavi. Njegova spisateljska djelatnost počinje da visoko kotira u svim intelektualnim krugovima, pa i onim izvan muslimanske intelektualne misli.

Svojim djelima on pokušava da potraži razloge nazadnosti i zaostalosti muslimana i ponudi rješenja za islamski preporod. U tim djelima on ne zahtijeva konfrontaciju sa suvremenim napretkom, nego ga pokušava potaknuti. Smatra da čovjek vođen univerzalnom idejom islama i čovjek predan sudbini može uspostaviti potpuno nove pozitivne odnose na razini čovjek – čovjek. Tu predanost on odvaja od ovisnosti prema ljudskoj volji i smatra je korisnom ako je ona predanost prema volji Božijoj i kaže "predanosti – tvoje ime je islam". Iako ove njegove misli nisu bile usmjerene ka razgradnji države i društva, nego, štaviše, ka njegovoj nadgradnji, UDBA³ ga pomno prati i priprema novo hapšenje u okviru jednog montiranog i drakonskog "Sarajevskog procesa". Pogrešno i namjerno izvrnuto tumačeći sva djela koja je do tada napisao, a posebno *Islamsku deklaraciju* komunističke vlasti podižu optužnicu protiv Alije Izetbegovića i još oko stotinu muslimana širom BiH. Ta vlast je u svojim posljednjim trzajima optužila mlade muslimanske inte-

³ Uprava državne bezbjednosti (tajna policija za vrijeme Jugoslavije, prim. autora).

lektualce iz cijele Bosne i Hercegovine, pokušavajući da im nametne krivnju “*udruživanja radi rušenja ustavnog poretka SFRJ*”⁴ i “*verbalnog delikta*”. Pored toga, smatrajući ga moralnim i duhovnim vođom, vlasti su Izetbegovića još teretile i kao “*zavjerenika*” grupe od trinaest ljudi. Sam Izetbegović je rekao da je neke od tih ljudi prvi puta u životu sreo u sudnici toga dana. Sudeći im za “*kontrarevolucionarno djelovanje*”, dvanaestorici mladih muslimanskih intelektualaca izrečen je niz kazni, dok je Aliji izrečena kazna od 14 godina robije. U ovom montiranom sudskom procesu 1983. godine pored cjelokupnog dotadašnjeg udara sudbine, Alija je smogao snage da ostane uspravan. Po drugi put, komunističke vlasti ga nevinog šalju na robiju. U zatvoru se dosta družio sa drugim zatvorenicima, a činjenica da je bio pravnik, ulijevala je poštovanje drugih ljudi prema njemu. Njegova priroda borca, potpomognuta izvanrednim pravnim znanjem, uspješno ga je dovela do smanjenja kazne.

Nakon tačno 2.075 dana zatvora, 25. novembra 1988. godine, svečano mu je pročitana odluka kojom se oslobađa daljeg služenja kazne. Alija je ponovo bio slobodan čovjek nakon pet godina i osam mjeseci ležanja u zatvoru. Godinu dana nakon izlaska iz zatvora Alija Izetbegović poduzima korake ka osnivanju političke stranke koja će se, krajem osamdesetih godina, boriti za ravnopravnost muslimana. Još za vrijeme njegovog služenja kazne, u svijetu, a posebno u zemljama socijalističkog i komunističkog poretka, dešavaju se promjene sistema. Pad “*željezne zavjese*” nagovještavao je slom komunističkog totalitarističkog sistema i demokratizaciju društava. Još jednom se u njegovom životu za njega isplati “*predanost sudbini*”, jer će od tog momenta Alija Izetbegović početi da se kreće u pravcu – za njega već od rane mladosti priželjkivane – demokratizacije države i društva. Upravo u tom periodu pojavljuje se najdublja politička kriza i u SFRJ, te je osnivanjem demokratske stranke Izetbegović namjeravao pripremiti muslimanski živalj za ove promjene. U tom periodu Izetbegović se susreće i dobiva podršku velikog broja pristalica njegove ideje za očuvanjem “*muslimanskog kulturnog kruga*”. Te političke težnje imale su za namjeru već započete demokratske procese u cijeloj Jugoslaviji usmjeriti u pozitivnom pravcu.

U proljeće 27. marta 1990. godine, Alija Izetbegović je u sarajevskom Holiday Inn-u objelodanio osnivanje političke stranke pod imenom Stranka demokratske akcije (SDA) pročitavši njenih 16 programskih principa. Ovo saopćenje potpisalo je četrdeset intelektualaca istomišljenika koji su SDA deklarirali kao “*politički savez građana Jugoslavije koji pripadaju muslimanskom kulturno-povijesnom krugu, kao i drugih građana Jugoslavije koji pri-*

⁴ Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

hvataju program i ciljeve stranke". SDA se na početku orijentirala kao jugoslovenska stranka koja će zastupati interese muslimana u cijeloj zemlji.

Dva mjeseca nakon "Saopćenje četrdesetorice", 26. maja 1990. godine, u istom hotelu održava se osnivačka skupština SDA – najmasovnije stranke muslimana Jugoslavije – na čijem se čelu, od tada, nalazi Alija Izetbegović. Neposredno nakon organiziranja stranke Alija Izetbegović sudjeluje na prvim izbornim kampanjama za predstojeće izbore koji su se održali u novembru 1990. godine. Na jednoj predizbornoj manifestaciji u Velikoj Kladuši pred oko 200.000 ljudi Izetbegović je jasno postavio pravac SDA u smislu izgradnje Bosne i Hercegovine kao republike koja neće biti ni islamska, ni socijalistička, nego građanska. Nakon izbora održanih 18. novembra 1990. godine SDA dobiva 86 mandata od ukupno 240 zastupničkih mjesta u Skupštini Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine.

Izborna pobjeda SDA dovodi do toga da od sedam članova Predsjedništva ova stranka zauzme tri pozicije, a Alija Izetbegović postaje predsjedavajući Predsjedništva SR BiH. Već početkom 1991. godine Alija Izetbegović sudjeluje na sastancima proširenog Predsjedništva SFRJ. Tokom prvih razgovora u kojima je budućnost SFRJ već dovedena u pitanje, on više puta naglašava da je njegova politika usmjerena ka očuvanju Jugoslavije, ali da BiH ne može ostati ni u kakvoj krnjoj Jugoslaviji bez Slovenije i Hrvatske. Njegova dobronamjerna inicijativa o "stepenastoj federaciji", koju je predložio zajedno sa tadašnjim Predsjednikom SR Makedonije, Kirirom Gligorovim, propada, a JNA⁵ – zajedno sa SDS⁶-om – zauzima pozicije u oblastima koje kasnije nazivaju Srpske autonomne oblasti. Tokom cjelokupne političke krize u SFRJ, Izetbegović vodi diplomatsku ofanzivu i susreće se sa velikim brojem stranih državnika i predsjednika država gdje dobiva podršku. Nakon osamostaljenja Slovenije i Hrvatske, te održanog referenduma i sticanja nezavisnosti BiH, Alija Izetbegović ostaje na čelu Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine.

Na početku agresije osniva Patriotsku ligu i pristupa sistematskoj odbrani Bosne i Hercegovine te postaje Vrhovni komandant Armije Bosne i Hercegovine. Cjelokupan period agresije na Bosnu i Hercegovinu, Alija Izetbegović nijednog momenta ne napušta zemlju prepuštajući je neprijatelju. Iako su mu mnogi "savjetnici" često puta savjetovali da Predsjedništvo premjesti u neki drugi grad u BiH, pa čak i izvan granica Bosne, on to odbija i ostaje u Sarajevu da dijeli sudbinu svoga naroda. Nakon uspješnog

⁵ Jugoslovenska Narodna Armija

⁶ Srpska Demokratska Stranka

Alija Izetbegović odaje počast šehidima ukopanim na Kovačima, 1995. godina

sistematskog organiziranja odbrane, državničkog rada tokom agresije, te konačnog – pod velikim pritiskom vršenim na Izetbegovića – potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma, Alija nastavlja da se bori za Bosnu i Hercegovinu i njeno bolje društvo. Iako već dosta umoran, on odlučuje da nastavi svoj politički angažman s ciljem jačanja države Bosne i Hercegovine.

Na prvim poslijeratnim izborima u oktobru 1998. godine ponovo postaje Predsjedavajući Predsjedništva BiH – novoformiranog kolektivnog člana države. Svojim pravničkim, državničkim i patriotskim zalaganjem on inicira usvajanje amandmana na Ustav Bosne i Hercegovine kojim svi narodi postaju konstitutivni na cjelokupnom teritoriju Bosne i Hercegovine. Ipak, nakon duge borbe za BiH, narušenog zdravlja, Alija Izetbegović donosi odluku da se, po isteku mandata člana Predsjedništva, povuče sa funkcije. Ovu izjavu je dao na TV BiH 6. juna 2000. godine podcrtavajući želju za ostvarenjem sna o cjelovitoj i demokratskoj Bosni i Hercegovini. Povlačeći se sa svih funkcija od juna 2000. godine, Alija Izetbegović se povlači i sa funkcije Predsjednika SDA. Na oduševljenje članova i simpatizera SDA, Alija Izetbegović 2001. godine biva proglašen doživotnim počasnim Predsjednikom SDA. Nakon potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma, Izetbegović je preživio srčani udar. Već nakon toga njegovo zdravlje je narušeno i sa velikom količinom volje i energije on uspijeva da do svog povlačenja sa funkcije Predsjednika Predsjedništva BiH uspješno okonča sve zadatke i obaveze. Iako je njegov život bio težak, mukotrpan, pun borbe, ljubav prema porodici, domovini i Bogu, davala mu je snagu i bila mu je smjernica.

Upitan o rezultatima koje je ostvario rekao je da kada bi bio ponuđen da ponovo živi odbio bi, ali kada bi se morao ponovo roditi opet bi izabrao svoj život. Početkom oktobra 2003. godine Izetbegović odlazi u bolnicu. I tamo on prima posjete državnika, prijatelja, rodbine. Sa bolesničke postelje poručio je svom narodu:

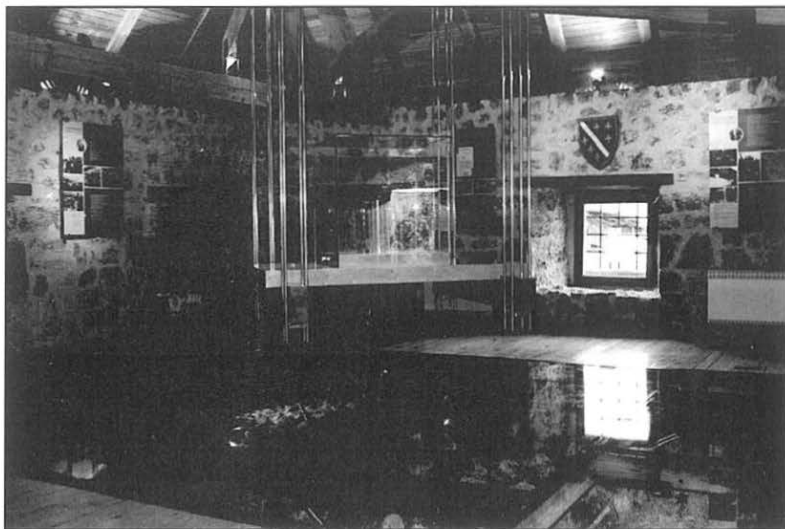
"Bitna je stvar da Bosna opstaje. A kako će opstati? Treba da ostanu Srbi-Srbi, Hrvati-Hrvati, Bošnjaci-Bošnjaci, ali da svi oni budu, prije svega Bosanci, Poručio bih još i to da nema osvete, ima pravde. Neka niko ne traži osvetu, već pravdu, jer osвета pokreće lanac zla kome nema kraja".

Predsjednik, mislilac, muž otac, dedo Alija Izetbegović preminuo je 19. oktobra 2003. godine u 14.25 sati. Njegovoj sahrani prisustvovali su inostrani državnici zemalja Istoka i Zapada, predstavnici diplomatskog kora u BiH, vjerodostojnici svih konfesija u BiH, njegovi prijatelji, saborci, rodbina... Na jednom kišnom danu preko 200.000 ljudi ispratilo je Aliju Izetbegovića na njegovom putu u bolji svijet od onog u kojem je živio.

MUZEJ "ALIJA IZETBEGOVIĆ": SISTEM SPOJENIH SUDBINA

Muzej "Alija izetbegović", otvoren je tačno nakon četiri godine od njegovog preseljenja na ahiret, 19. oktobra 2007. godine. Ove godine Muzej obilježava prvu godinu svog postojanja, a petu godišnjicu smrti predsjednika. U staroj utvrđi grada, tačnije u kapi-kulama Ploča i Širokac, zahvaljujući entuzijastima i poštovaocima lika i djela Alije Izetbegovića, rodio se još jedan spomenik koji uz Šehidsko mezarje "Kovači" priča stalnu bosansku priču o životu i smrti i borbi dobra protiv zla. Dvije stare kapi-kule koje su povezane bedemom dobile su novi život, život Alije Izetbegovića. I Alija Izetbegović je imao svoje "Eugene Savojske" i kao i kule odbranio je svoj narod i ostao je ponosan kao i one.

Muzej Sarajeva dobio je težak zadatak da u ovako malom prostoru smjesti iskustvom bogat život jednog velikog čovjeka kakav je bio Alija Izetbegović. Ipak, uz požrtvovanost i trud velikog broja stručnjaka otvoren je Muzej koji na svoj način treba da doprinosi historiji koja, kao da tek sada nastaje. U prizemlju kule Ploča, pored prijemnog dijela, nalazi se biblioteka u kojoj su predstavljena najznačajnija djela i izdanja Alije Izetbegovića na bosanskom i stranim jezicima, kao i neki njegovi lično predmeti: naočale, sat, tašna i džepni primjerak časnog Kur'ana od kojeg se nikada nije odvajao. Tu se mogu vidjeti njegova najznačajnija djela kao što su *Islam između Istoka i Zapada* i *Islamska deklaracija*.

Beretka rahmetli Predsjednika nalazi se u kuli Širokac, 2008. godina

Prolazeći kroz mala vrata na desnoj strani recepcije Muzeja i penjući se uz drvene stepenice, dolazi se na sprat kule Ploča gdje je, na devet izložbenih panoa, hronološki, kroz tekst i fotografije, prikazan život Alije Izetbegovića, kao običnog čovjeka, političara i državnika. Izložba je podijeljena u devet manjih cjelina: “Mladost”, “Sarajevski proces”, “Prvi višestranački izbori i raspad Jugoslavije”, “Međunarodno priznanje Bosne i Hercegovine”, “U paklu Sarajeva”, “Pobjeda istine”, “Ideja Bosne – izazov svih humanista”, “Odlazak u vječni život” i “Rekli su o Aliji”. U središnjem dijelu Kule nalazi se vitrina u kojoj se nalaze najznačajnije nagrade i priznanja, kao što su: hrvatsko odličje “Velered kraljice Jelene”, Godišnja nagrada Američkog centra za demokratiju, Orden slobode Republike Turske, Orden nezavisnosti države Katar, nagrada Foruma Crans Montana itd. U ovom prostoru napravljen je drveni međusprat na kojem se može pogledati film o životu i djelu Alije Izetbegovića, te njegovoj ulozi u odbrani od agresije – u dva dijela u trajanju od po 22 minute.

Nakon obilaska kule Ploča interesovanje posjetitelja usmjerava se ka kuli Širokac u kojoj je prikazana uloga predsjednika Izetbegovića u odbrani od agresije 1992-1995. Da bi se došlo u tu kulu neophodno je proći kroz bedem koji je djelomično natkriven i liči na tunel. Simbolika bedema kod posjetitelja pobuđuje osjećaje borbe dobra protiv zla, osjećaje kojima je prožeto Izetbegovićevo djelo. Ova simbolika govori o njegovoj stalnoj opredijeljenosti da spaja ljude, narode i kulture.

Muzejska postavka u kuli Širokac posvećena je Aliji Izetbegoviću kao vrhovnom komandantu Armije Bosne i Hercegovine i sistematskom organiziranju odbrane od agresije. Na šest zidnih panoa predstavljeno je formiranje Armije Bosne i Hercegovine i uloga njenog Vrhovnog komandanta, i to po slijedećim temama: "Prijetnje državi Bosni i Hercegovini", "Odgovori na prijetnje državi Bosni i Hercegovini", "Vojne pripreme za agresiju na Republiku Bosnu i Hercegovinu", "Početak i rizici vojnog organiziranja za odbranu države Bosne i Hercegovine", "Lični doprinos Predsjednika Izetbegovića u odbrani države Bosne i Hercegovine", "Najkritičnije vrijeme i jačanje Armije Republike Bosne i Hercegovine", te "Neke značajnije izjave Predsjednika Alije Izetbegovića".

U zidnim vitrinama postavljene su uniforme vojnika s početka rata i vojnika s kraja rata, te priznanja koja su borci Armije BiH dala svome komandantu i predsjedniku. U podnoj vitrini, staklenom podu, nalazi se dio improviziranog i ručno pravljenog oružja kojim su se branitelji koristili u najtežim danima agresije. Iznad staklenog poda u "lebdećoj vitrini", na centralnom dijelu ovog prostora, nalazi se originalna beretka sa grbom BiH koju je Predsjednik i Komandant nosio, kako u zemlji tako i inostranstvu, a koja je postala simbol borbe za Bosnu i Hercegovinu.

Rezime

MUZEJ "ALIJA IZETBEGOVIĆ" – SVEJDOČANSTVO ZA BUDUĆNOST

Period života Alije Izetbegovića, te period najranije prošlosti Bosne i Hercegovine tek treba da postane predmetom izučavanja i stručnog obradivanja. Nesumnjivo je da će svaki ozbiljan naučnik, istraživač, novinar, brzo razaznati s kojom lahkoćom se može pisati o dalekoj prošlosti BiH, jer njeni akteri više ne mogu pričati. Istraživati temu vezanu za ulogu, lik i djelo Alije Izetbegovića mnogo je teže, jer je ona s jedne strane neodvojiva od davne prošlosti, a s druge strane se historijski period vezan za Izetbegovića odigrao tek nedavno. Svakom ostaje da, slijedeći savjest i vlastiti moral, ovakve teme istraži i obradi na svoj način. Ipak, na tom putu, muzej "Alija Izetbegović" može i igrati bitnu ulogu, ulogu koja se sastoji u prezentiranju puke istine radi pravilnog bilježenja historije o Bosni koju neki i dan danas napadaju.

Muzej "Alija Izetbegović" smješten je u kapi-kulama Ploča i Širokac. Simbolika je jasna. Bedem i kule od svog nastanka simbol su odbrane i slobode, a Šehidsko mezarje nas iz dana u dan podsjeća na cijenu koja je za to

morala biti plaćena. I jedna i druga priča usko je vezana za Aliju Izetbegovića. Njegova priča je životom popunila stoljećima prazne i stare kamene kule, te tako ukazala na kontinuitet Bosne. Muzej "Alija Izetbegović" služi kao podsjetnik, ali i kao poruka budućim generacijama.

Poruka da se za sve što vrijedi treba boriti, ali i to da sve što vrijedi nije samo vlastita stvar, nego budućnost svih generacija.

Poruka da sve što vrijedi, na kraju, ipak, opstaje i nadživljava barbarstvo i divljaštvo.

Poruka da sve što vrijedi mora biti pravedno, pa čak i po cijenu vlastite slobode i života.

Poruka da će Bosne uvijek biti.

Summary

MUSEUM "ALIJA IZETBEGOVIĆ" – A TESTIMONY FOR THE FUTURE

The period of the life of Alija Izetbegović, and the era of the earliest past of Bosnia and Herzegovina are only about to become the subject of research and professional analysis. It is unquestionable that any serious scientist, researcher, journalist... shall soon realize how effortlessly can one write about the distant past of Bosnia and Herzegovina, for its actors can no longer speak. It is much more difficult to research the subject matter related to the role, image, and work of Alija Izetbegović, for it is, on the one hand, indivisible from the distant past and, on the other, the historical period related to Izetbegović has occurred just recently. It is left to each one's conscience and morale to research and analyze such topics in their own way. However, on that path, the Museum "Alija Izetbegović" can and does play a significant role, a role that consists in presenting the pure and simple truth for the purpose of accurate recording of history about Bosnia, which is attacked by some to this very day.

The Museum "Alija Izetbegović" is located in the kapi-kulas (gate-towers) Ploča and Širokac. The symbolism is clear. Since their very creation, the wall and towers are the symbol of defense and freedom, while the Martyr's cemetery reminds us from one day to the next of the price that had to be paid for that. Both of these stories are closely tied to Alija Izetbegović. His story filled the centuries-old empty stone towers with life, and, thus, indicated the continuity of Bosnia. The Museum "Alija Izetbegović" serves as a reminder, as well as a message to future generations.

The message that anything valuable is worth fighting for, as well as that anything worthwhile is not just one's own matter, but the future of all generations.

The message that anything worthwhile ultimately survives and overcomes barbarism and savageness.

The message that anything worthwhile must be just, even at the expense of one's own life and freedom.

The message that Bosnia will always subsist.

Literatura:

1. Alija Izetbegović, *Problemi islamskog preporoda – Islamska deklaracija*, "OKO", Sarajevo 2004. god.
2. Alija Izetbegović, *Islam između istoka i zapada*, "OKO", Sarajevo, 2005. god.
3. Alija Izetbegović, *Moj bijeg u slobodu: Bilješke iz zatvora 1983-1988*, "OKO", Sarajevo, 2005. god.
4. Alija Izetbegović, *Sjećanja – autobiografski zapis*, "OKO" 2005. god.
5. Alija Izetbegović, *Dostojanstvo ljudskog izbora*, "OKO" 2005. god.
6. Grupa autora, *Mladi muslimani 1939. – 2005.*, Udruženje Mladi muslimani, "Bemust d.o.o.", Sarajevo, 2006. god.
7. Grupa autora, *Svjedoci istine*, Fond Kantona Sarajevo za izgradnju grobalja šehida i poginulih boraca, memorijalnih centara i spomen obilježja žrtava genocida, Sarajevo, 2008. god.
8. Majo Dizdar, *Sarajevo – historijsko turistički vodič*, "Sejtarija", Sarajevo, 2005. god.
9. Mustafa Imamović, *Historija Bošnjaka*, Bošnjačka zajednica kulture "Preporod", Sarajevo, 1997. god.
10. *Novi horizonti*, br. 111, Udruženje Selam, Sarajevo, 2008. god.